

Votre Programme Matmidim – Chiour ALEPH

Semaine du 28 novembre au 5 au 9 décembre

Souguia n° 46

ת"סד

Matmidim

Programme d'étude Mondial

Sujet de la semaine :

Birkat Halévanah

La Souguia de cette semaine porte sur la Birkat Halevanah, bénédiction effectuée en voyant la lune. Après nous être penchés sur la source et quelques explications de Moussar, nous étudierons deux points principaux : à partir de quand nous devons faire cette Brah'a après l'arrivée de la nouvelle lune, et si un écran constitue une gêne et empêche de faire la Brah'a. Plus généralement, cette étude nous aura permis de travailler sur la H'akira si cette Brah'a est une Brah'a de Chévah' ou de Néhénin, ou encore si on a une obligation d'aller à la rencontre de la nouvelle lune pour prononcer sa Brah'a. Nous avons ajouté le Siman entier du Choulh'an Aroukh et Mishna Broua afin qu'il soit à votre disposition lors d'éventuelles recherches.

Bon Limoud sur Matmidim !

Tephila avant le Limoud

יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, שלא יארע דבר תקלה על ידי, ולא אכשל בדבר הלכה, וישמחו בי חברי, שלא אמר על טמא טהור ולא על טהור טמא, ולא על מתר אסור ולא על אסור מתר, ולא יפשו חברי בדבר הלכה ואשמח בהם. כי יי יתן חכמה מפיו דעת ותרונה. גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך

Tephila après le Limoud

מודה אני לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, ששמת חלקי מיושבי בית המדרש. ולא שמת חלקי מיושבי קרנות. שאני משפכים והם משפכים לדברי תורה והם משפכים לדברים בטלים. אני עמל והם עמלים. אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר. אני רץ והם רצים. אני רץ לחיי העולם הבא, והם רצים לבאר שחת. שנאמר ואתה אלהים תורדם לבאר שחת. אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם, ואני אבטח בך

Programme du Dimanche

L'étude cette semaine est dédiée à la Réfoua Chelema de

Shimon ben Juliette et Tania bat Delphine Rina

1. Sources de la Birkat Halevanah

מא: היו בודקין פרק חמישי סנהדרין

לא אמר דמעין וא"ר אחא בר חנינא אמר
רב אסי אמר רבי יוחנן עד כמה מברכין
על החדש: עד שתתמלא פנימחה וכמה
אמר רבי יעקב בר אידי אמר רב יהודה
עד שבעה נהרדעי אמרי יעד ששה עשר

מתחיל הן מלא הן חסר זה לא שמע את השופר: עד כמה מברכין. אם לא בירך היום יברך למחר: על החדש.
על הלבנה בהתחדשה: עד שתתמלא פנימחה. אבל בחר הכי לא שייך למימר מחדש חדשים שהרי כבר נשנת היא:

מב: היו בודקין פרק חמישי סנהדרין

ותרוייהו כר' יוחנן. במלמיה דר' יוחנן פליגי ועד שנתמלא סבירא להו מיהו רב יהודה סבר מלי פנימחה דקאמר ר' יוחנן למהו כי יתרא
דהואי כמו יתר של קשת שהיא כל פנימחה הקשת מליאה עד הימר דהיינו חזי העיגול והאי לטוף שבעה הוא ונהרדעי סברי מלי פנימחה
דקאמר ר' יוחנן עד דתהוי כי נפיל עגולה במילואתה: וליברך הטוב והמטיב. אדרב יהודה פריך נהי נמי דמשבעה ואליך ליכא למימר
מחדש חדשים ליברך מיהא הטוב והמטיב שכל שעה הוא מטיב לנו במילואתה חמיד שמוספת להאיר לעולם: אטו כי חסר. מי חשדין

→ פועלי אמת. פי' הקונט' שאין משנין את סדרן ואית דגרס פועל אמת ואהקב"ה קאי שזאמת ודין מיעטה ולהכי קאמר בחר הכי וללבנה אמר שתתחדש: ורב תבואות. משום דיוסף איקרי בכור שור כדכתיב (דברים ג) בכור שורו הדר לו ובעל שמועות הוא בעל חטין כדאמר (הוריות ד) הכל כריכין למרי חטיא ואמרין בשילהי הוריות (שם) דרב יוסף קאי: העוסקים ברוו של עולם. היינו דיני נפשות^א אבל לא דיני ממונות והא דאמר (שיריון ד' סד) שמה רביעית בין אל יורה היינו הוראה לאיסור והיתר: קש דינא. פירוש ואין יכול לעמוד עליו:

ותרוייהו כר' יוחנן סבירא להו הא למהווי כי יתרא הא למהווי כי^ב נפיל אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא וליברך הטוב והמטיב אמר ליה אטו כי חסר מי מברכין דין האמת דלברך הטוב והמטיב וליברכיהו לתרוייהו כיון דהיינו אורחיה לא מברכין וא"ר אחא בר חנינא א"ר אסי א"ר יוחנן א"ר רב המבך על החדש בזמנו כאילו מקבל פני שכינה כתיב הכא: החדש הזה וכתוב התם: זה אלי ואנוהו תנא רבי ישמעאל אילמלא^ג (לא) זכו ישראל אלא להקביל פני אביהן שבשמים כל חדש וחדש דיים אמר אבוי: הלבך גימרינהו מעומד מרימר ומר זוטרא מכתפי^ד (אהרדי) ומברכי א"ל רב אחא לרב אשי במערבא מברכי ברוך מחדש חדשים אמר ליה האי נשי דידן נמי מברכי אלא כדרב יהודה דאמר רב יהודה ברוך [וכו'] אשר במאמרו ברא שחקים וברוח פיו כל צבאם חוק זמן נתן להם שלא ישנו

לה רעה לגבן לברוכי דין האמת דמשבו את מליאתה טיבותא לברוכי הטוב והמטיב: ויברך לתרוייהו. דין האמת בחסרונה וטוב המטיב^ה במילואתה: דהיינו אורחיה. בכל חודש בריאת עולם כמנהגו היא ואין כאן דין פורענות בחסרונה ולא הטבתה לנו חסד במילואתה: דין. אילו לא זכו למנוח אחרת אלא לנו שמקבלין פני שכינה פעם אחת בחדש כדאמרן בג"ש: אמר אבוי. הואיל ומקבל פני שכינה הוא מעומד בעי לברוכי מפני כבוד שכינה שהוא מקבל: תפקידם. מנוח שזייתם להתנהג בהילוך תקופותיהם: ששים ושמים. כדכתיב (הוליס יט) ישע כגבור: פועלי אמת. הן שאינם משנים את סדרם: וללבנה אמר. הקב"ה שתתחדש בכל חדש: עשרם ספארת. היא זו לעמוסי בטן סימן הוא להם שאף הם שמונים להם עתידים להתחדש^ו בגלותן כמותה ולפאר יוצרם: מלחמסה של סורה. הוריותה ולעמוד על בזריה ועל עיקרה לא כאלה המפולפל ומחודד ובעל סברא ולא למד משניות

הדרן עלך היו בודקין

את תפקידם ששים ושמים לעשות רצון קונם פועלי אמת שפעולתן אמת וללבנה אמר שתתחדש עמרת תפארת לעמוסי בטן שהן עתידין להתחדש כמותה ולפאר יוצרם על שם כבוד מלכותו ברוך אתה ה' מחדש חדשים

מסכת סופרים פרק יט הלכה י

ואין מברכין על הירח אלא במוצאי שבת, כשהוא מבושם, ובכלים נאים, ותולה עיניו כנגדה, ומיישר את רגליו, ומברך, אשר במאמרו ברא שחקים, וברוח פיו כל צבאם, חוק זמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם, פועלי אמת

שפעולתם אמת, וללבנה אמר שתתחדש באור יקר ועטרת תפארת לעמוסי בטן, שהם עתידים להתחדש כמותה, ולפאר ליוצרם על כבוד מלכותו, ברוך אתה י"י מקדש ישראל וראשי חדשים. ואומר שלש פעמים, סימן טוב, סימן טוב, סימן טוב, תיהוי לכל ישראל, ברוך בוראך, ברוך יוצרך, ברוך מקדשך, ורוקד שלש רקידות כנגדה, ואומר שלש פעמים, כשם שאני רוקד כנגדך ואיני נוגע בך, כך אם ירקדו בני אדם כנגדי לא יגעו בי, תפול עליהם אימתה ופחד, ולמפרע, אמן אמן אמן, סלה הללויה. ואומר לחבירו שלש פעמים שלום עליך, וילך לביתו בלב טוב. והדה היא מפסיקין לראשי חדשים

2. Un peu de Moussar ... (Optionnel)

רבינו יונה מסכת ברכות דף כא עמוד א

כאילו מקבל פני שכינה מפני שהקב"ה אף על פי שאינו נראה לעין נראה הוא על ידי גבורותיו ונפלאותיו כענין שנאמר אכן אתה אל מסתתר אלהי ישראל מושיע כלומר אף על פי שאתה מסתתר אתה הוא אלהי ישראל שעשית עמהם כמה נפלאות ואתה מושיע בכל עת ובכל שעה ועל ידי תשועתך רואים אותך בני אדם ואתה מתגלה להם ומכירי' אותך וג"כ בכאן ע"י מה שמחדש החדשים הוא מתגלה לבני אדם והוא כאלו מקבילין פניו. מפי מורי הרב נר"ו

בית הבחירה למאירי מסכת סנהדרין דף מב עמוד א

כל המברך על החדש בזמנו כאלו מקביל פני שכינה שהרי זה הערה והתבוננות לחדוש הבריאה ומתוך כך צריך שיברך מעומד והזכירו בכאן על מקצת חכמים שהיו קופצים ומברכין וכן נהגו רבים עכשיו לעשות שלש קפיצות דרך שמחה וחיבת מצוה

חדושי אגדות למהר"ל מסכת סנהדרין דף מא עמוד ב

כל המברך על החדש בזמנו וכו'. דע כי דבר זה מה שאמרו כל המברך על החדש בזמנו כאלו מקבל פני שכינה, הוא ענין עמוק מאוד. כי יש לדעת כי הירח בפרט הוא קרוב אלינו כאשר ידוע, כי הירח בגלגל התחתון. ומפני כך ימצא בירח מה שלא ימצא בשאר הכוכבים. שהוא מתמעט ומתחדש כמו בני אדם שמתמעטים ומתחדשים. וכמו שאמר אחר כך עטרת תפארת לעמוסי בטן שהם עתידים להתחדש כמותה, ושייך בירח קבלת פנים ביותר מכל הכוכבים. ומפני כי הירח מן העליונים ויש בו קבלת פנים, אמרו על זה כאלו היה מקבל פני שכינה. ודבר זה תמצא בכמה מקומות כל מקום שיש דמיון מה, כאשר יש קבלה ראשונה נאמר על זה כאלו היה מקבל פני שכינה, שכך אמרו ז"ל (שבת קכ"ז א') שקולה קבלת אורחים כקבלת פני שכינה. ודבר זה כמו שמבואר במקומו כי האדם נברא בצלם אלקים, וכאשר הוא מקבל פני האורח שלא היה אצלו כלל ובא עתה אליו, מצד קבלתו עתה הפנים מחדש נחשב זה קבלת פני שכינה מצד הדמיון ההוא. כי האורח שלא היה אצלו ועתה מקבל עיקר צלמו כשנראה לו, כאלו היה מקבל פני שכינה

וכן הירח במה שהוא מן העליונים מנהיג הנמצאים התחתונים, בזה יש לירח התיחסות מה אל הש"י, וכאשר מקבל את פניו דהיינו בברכה על חדוש שלו אשר ברא הירח וחדש אותו, ודבר זה נחשב כאלו היה מקבל פני שכינה, ודבר זה עמוק מאוד, ועוד אמרו ג"כ בפרק קמא דקידושין (ל"א ב') רב יוסף כד הוי שמע כרעא דאימא אמר איקם מקמיה דשכינתא, וכל זה מפני שהאם יש דמיון לשכינ', כמו שאמרו ז"ל (נדה ל"א א') שהקב"ה משותף עם אב [ואם] ולפיכך הוקש כבודם לכבוד השכינה. ודוקא כאשר שמע כרעא דאימיה ונראה אליו עתה שאז נקרא פנים חדשות, ר"ל כי מתאחד הצורה עם הש"י המשפיע הכל כמו שיתאחד הניצוץ עם הנר רק שיש חלוק ע"י החומר. וכאשר מקבל מחדש דבר זה נחשב כאלו מקבל הצורה הפשוטה הנבדלת לגמרי שהצורה מתקשרת עם אשר מאתו הצורה. ולפיכך כל אשר לו דמיון כמו כל אותם אשר אמרנו, כי הירח בצד שהירח מן העליונים מנהיג את התחתונים. יש לו בדבר מה דמיון אל השכינה, וכן האדם שהוא בצלם השכינה כמו שאמרנו למעלה. ומצד הדמיון הזה מתאחד עם השכינה המשפיע הצורה הזאת, ולפיכך כאשר מקבל פנים זה מחדש אשר קבלתו מחדש הוא לעיקר הצורה נאמר על זה כאלו היה מקבל פני שכינה והדברים הם דברים ברורים

פתח עינים (חיד"א) מסכת סנהדרין דף מב עמוד א

אמר ר' אחא בר חנינא אמר ר' יוחנן כל המברך על החדש בזמנו וכו' אפשר לתת טעם לזה במ"ש הרב לב אריה בכונת הכתוב החדש הזה לכם ראש חדשים דר"ל תקחו לכם ראיה מן החדש הזה שנתמעטה לבנה על ידי קטרוגה כך אתם תראו להיות מהנעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים עכ"ל זה טעם שמצוה ראשונה שנצטוו ישראל היה החדש הזה לכם כי יסוד מוסד הדת היא העונה. והיינו טעמא דישראל מונין ללבנה שיהא תמיד בין עינינו להיות מהנעלבים וכו' כי זה כל האדם. והיינו דקאמר ר' יוחנן כל המברך על החדש בזמנו כאלו מקבל פני שכינה דכיון דידע דישראל מונין ללבנה שהיא מתמעטת ויקחו מוסר להיות ענוים א"כ הוי כאלו מקבל פני שכינה דהעניו נעשה מרכבה לשכינה והיינו דאמר כתיב הכא החדש הזה דמצוה ראשונה נצטוינו להיות ענוים וכתב התם זה אלי ואנוהו לשון נוח שאהיה כביכול מדור שלו מרכבה לשכינה. ויומתק עוד כי העניו אינו מקפיד ולבו נשבר הגם שהוא אדם גדול והיינו שחושב תמיד שעומד לפני ממ"ה הקדוש ברוך הוא ואיך יקפיד ואיך יחשיב עצמו לכלום לפני מלך הכבוד וזהו הרמז זה אלי אם זכיתי להסתכל תמיד שאני לפניו יתברך ואומר זה אלי כי מלא כל הארץ כבודו וזה מורה באצבע. אז ודאי יכנע וישבר לבי ואז ואנוהו אהיה נוח שלו. ונמצא דהך קרא כפי רמז זה קרי בחיל מדת העונה וקרא דהחדש הזה להכי הוא דאתא ושפיר יליף ר' יוחנן כתיב הכא החדש הזה וכתב התם זה אלי. וכבר הארכנו בעניותנו בענין זה ואביזריה בקונט' דברים אחדים דרוש ד' בס"ד

Explications des mots de la Brah'a :

מהרש"א חידושי אגדות מסכת סנהדרין דף מב עמוד א

ופי' נוסח ברכה זו ברוך אשר במאמרו ברא שחקים כו'. דבי' מאמרות נברא העולם ובראשית נמי מאמר הוא כדאמרינן במסכת ר"ה פרק יום טוב וסמך לו וברוח פיו כל צבאם עש"ה בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם ואשמועינן דברוח פיו במאמר בעלמא ברא אותם כדאמרינן בה"א נברא העולם דהוא אות קלילא. ואמר חק וזמן כו'. חק הוא דבר קבוע לשמש ביום ולירח בלילה וזמן נתן להם דהיינו זמן סיבוב גלגל הלבנה בכ"ט י"ב תשצ"ג וסיבוב גלגל החמה בשס"ה יום ורביע

ושלא ישנו את תפקידם. פי' שלא ישנו מינוי שלהם מלשון ויפקדוהו על ביתו ורש"י פירש מלשון צווי. ואמר ששים ושמחים לעשות כו'. אף על פי שמיעט הלבנה גם היא ששה ושמחה לעשות רצון קונה להתמעט עצמה ועל זה אמר פועל אמת לפי שבדין מעטה כדאמרינן במסכת חולין וכמו שכתבו התוספות. ואמר שאתה רואה שהוא פועל אמת. בראותך שפעולתן אמת בלי שינוי כמ"ש החוקרים דמהותו יתברך אי אפשר לאדם לידע אבל מציאותו על ידי פעולותיו ניכר. ואמר וללבנה אמר כו'. גם שנתן להם חוק זמן שלא ישנו אל תתמה על שינוי הלבנה בכל יום ויום מימי החדש בחסרונה ומלואה כי אין זה שינוי דהיינו אורחיה כדקאמר לעיל אבל כן אמר הש"י ללבנה בתחלת יצירתה שתתחדש בכל חדש והוא סימן לעטרת תפארת כו'. רצה לומר עטרת היא עטרת מלוכה שתחזיר לבית דוד אחר שחסרה שעל כן אומרים בחידושה דוד מלך ישראל חי וקים כמפורש לעיל בחידושינו פאד"מ ותפארת הוא סימן לתפארת ישראל שתחזיר אחר שנחסרה. והיינו לעמוסי בטן. פ"ה בישעיה העמוסים מני בטן נאמר על ישראל שיתחדשו לעתיד כולד הנולד מני בטן ועל כן יתחדש מלכותו ותפארתו משום כבודו יתברך כדי לפאר ליוצרים ע"ש כבוד מלכותו כמ"ש והיה ה' למלך וגו' וק"ל

Les mots du jour à apprendre :

Rouges	אָדוּמִי
Mentionner, rappeler	אָדוּקוֹרִי
Je purifierai	אָדַפִּי

Programme du Lundi

*L'étude cette semaine est dédiée à la Réfoua Chelema de
Shimon ben Juliette et Tania bat Delphine Rina*

3. Un écran qui cache la lune

Faut-il voir la lune elle-même ? Peut-on faire la Brah'a en plein jour si on la voit ? Pourquoi ? Faut-il profiter de sa lueur pour pouvoir faire la Brah'a ou la voir simplement suffit ?

ספר הפרדס שער הראיה

ומסתברא לי שאין מברכין ברכת הלבנה אלא בלילה, ואף על פי שנראית ביום כמו בלילה. ונראה לי ראייה, מדאמרינן בפרק אלו טרפות, אמרה ירח לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד אמר לה הקדוש ברוך הוא לכי ומעטי עצמך אמרה לפניו רבונו של עולם לפי שאמרתי דבר הגון אמעט את עצמי אמר לה ולמשול ביום ובלילה אמרה לו מאי רבותא כשרגא בטיהרא, כלומר כנר בצהרים שאינו מאירה כלל. וכיון שאינה מאיר ואין זמנה ביום אינו ראוי לברך עליה אלא בלילה, דגרס' במסכת ברכות בפרק אלו דברים אין מברכין על הנר עד שיאותו לאורו, כלומר שהוא ראוי ליהנות בו, דבעינן שיהיה דולק יפה או שיהיה במקום קרוב או שיהיה לילה גמור. שמע מינה דאין מברכין על הנר אלא בזמן שיהנה ממנה. וה"ה על הלבנה, כמו שכתבתי. כן נראה לי

רבינו יונה מסכת ברכות דף כא עמוד א

נהרדעי אמרי עד ששה עשר דסבירא להו שתתמלא פגימתו רוצה לומר כל העיגול לגמרי ובכאן לא דברו בהתחלה אלא בסוף הזמן בלבד אבל במסכת סופרים (פ' כ') אמרו מברכים על הלבנה משתבשם ופירשו בו כמה פירושים יש אומרים עד מוצאי שבת שמברכין על הבשמים ואין זה מתקבל כלל דמה טעם הוא זה לתלות הדבר במוצאי שבת שהרי פעמים שיהיה ר"ח יום ראשון ולמה ימתין מלברך עד מוצ"ש ויש מפרשים שתבשם מלשון חופה ודומה לו עביד בוסמא לבריה כלומר עשה חופה לבנו ורוצה לומר משעה שתיעשה כמו חופה שהיא גדולה קצת ומאירה סביבותיה ונראה למורי הרב נר"ו שפי' משתמתק מלשון לבסומי קלא שר"ל נמתק הקול ה"נ ר"ל משעה שמתוק האור שלה ואדם נהנה ממנו שזהו אחר ב' ימים או ג' אבל ירח בן יומו מתוך קטנותו אין האור שלה מתוק שאין אדם נהנה ממנו

שו"ת רדב"ז חלק א סימן שמא

שאלת ממני אודיעך דעתי אם מברכין על הלבנה בזמן שיש מסך מבדיל בינו לבינה וכן בזמן שיש שם עבים תשובה מנא אמינא לה דתנן אין מברכין על האור עד שיאותו לאורו וכמה אמר עולא עד שיכיר בין סלע לפונדיון לענין ברכת הלבנה נמי אם המסך הוא דק וקלוש שעובר ממנו אור הלבנה עד שהוא נהנה ממנו ויוכל להכיר בין סלע לפונדיון וזולתו מן הדברים שהם ניכרים לאור הלבנה אז ודאי יכול לברך עליה. ואם המסך הוא גס ואין נהנה מאור הלבנה אין לברך והוי ברכה לבטלה וה"ה לענין הענן אם הוא עב אין מברך ואם הוא קלוש ודק מברך. ואם התחיל לברך וכסתה הענן גומר הברכה. וא"ת הלא על מנהגו של עולם הוא מברך ואפי' שלא ינה

מאורה מה בכך. הא ליתא דהא א"ר יהודה הרואה לבנה בחדושה אומר ברוך וכו': ותו גרסינן במס' סופרים אין מברכין על הירח אלא במוצאי שבת כשהוא מבושם ובגדיו נאים ותולה עיניו כנגדה ומישר רגליו ומברך הרי בהדיא שצריך להביט בה ומזה הטעם אמרו הראשונים שאם הוא חושש שמא במוצאי שבת יהיה מעונן ויעבור זמן הברכה יכול להקדים הברכה בשאר לילות אף על פי שאין הברכה כתקנה ואמרו על מור"ם כשהיה מקדים לברך בחול כדי שלא יעבור הזמן שהוא י"ו בחדש היה לובש סרבל מכובד שהיה לו והכי איתא בהגהה במיימוני וזה פשוט והנלד"כ

משנה ברורה סימן תכ"ג

[...] אם נתכסה הלבנה בעבים אם העב דק וקלוש שנראית הלבנה ממנו ונהנה בה מברך ואם הענן עב אינו מברך [...]

Les mots du jour à apprendre :

A purifié	אֲדָכִי
Ont mentionné	אֲדָכְרוּ
Je me suis souvenu	אֲדָכְרִי

Programme du Mardi

*L'étude cette semaine est dédiée à la Réfoua Chelema de
Shimon ben Juliette et Tania bat Delphine Rina*

4. A partir de quel jour on peut faire la Brah'a

Travailler les 3 avis rapportés dans les Richonim. Comment expliquer leur Mah'loket ?

a. Premier jour

יד רמ"ה מסכת סנהדרין דף מב עמוד א

ואמר ר' יוחנן עד מתי מברכין על החדש עד שתמלא פגימתה נפקא מינה דאי לא בריך ביומא קמא [כל] כמה דלא נתמלאת פגימתה מצי לברוכי עילויה דאכתי מינכר חידושי דסיהרא

רמב"ם הלכות ברכות פרק י הלכה יז

וצריך לברך ברכה זו מעומד, שכל המברך על החדש בזמנו כאילו הקביל פני השכינה, אם לא בריך עליה בליל הראשון מברך עליה עד ששה עשר יום בחדש עד שתמלא פגימתה

b. Après 7 jours

מורה באצבע סימן ו אות קפב

לא יברך ברכת הלבנה עד שיעברו ז' ימים שלמים מעת המולד

בית יוסף אורח חיים סימן תכ

והר"י גיקטילי"א. בעל שערי אורה כתב בתשובה שע"פ הקבלה אין לברך על חידוש הלבנה עד שיעברו עליה ז' ימים

c. Après le 3ème jour

ט"ז אורח חיים סימן תכ"ט ס"ק ג

ג) עד שיעברו ז' ימים. כל מו"ח ז"ל וז"ל איכא לתמוה מדאמרי' בגמר' עד כמה מברכין על החדש עד שתתמלא פגימתה ואר"י עד ז' נהרדעי אמרי עד י"ו ופרש"י עד ז' אם לא בירך היום יברך למחר עד ז' אלמא דלכתחל' מברך עליה קודם שעברו עליה ז' ימים ונהרדעי ל"פ בהא אלא מוסיפין עד י"ו ותו קשה דהא הר"ר יונה כ' על הך דמ"ש דאין מברכין על הלבנ' עד שתבשם פי' עד שתמתק אורה שאדם נהנה מאור שלה דהיינו אחר ג' ימים וכן קבלנו מרבותינו שכן נהגו כל הקדמוני' שלא להחמיץ את המצוה ולקדש אותה במ"ש אחר שעברו עליה ג' ימים עכ"ל. ובלבוש כתוב שאם חל מ"ש הראשון אפי' ה' ימים בחדש ורואין בו הלבנה שאורה רב ומתוק שיש לסמוך על ר"י ולברך עליה ולא ימתין עד אחר ז' לברך בחול ולא ימתין על מ"ש שיהיה יותר מי"א ימים וכן נ"ל למעשה ולא ב"מ תליא מלתא אלא מעת שנהנין מאורה בטוב ועכ"פ אחר שלשה ימים

Les mots du jour à apprendre :

Il lui a mentionné, rappelé	אָדָּכְרִיה
Allumer	אָדְלוֹקִי
Il a allumé	אָדְלִיק

Programme du Mercredi

L'étude cette semaine est dédiée à la Réfoua Chelema de

5. Le Gueder de la Brah'a

Cette Brah'a entre-t-elle dans la catégorie des Birkot Hanéhénin ou bien de Chévah', ou de Mitsva ?

Shimon ben Juliette et Tania bat Delphine Rina

נחלת אליהו ח"ב ס"ו

ובביאור המחלוקת ציינים גרסה, שהיא בעיקר הצרכה של קידוש לצנה, **אם הוא על היצירה,** כמו צרכה יוצר המאורות, או על הגאח הראיה, כמו צרכה מאורי האש צמולאי שנת, שהמהרש"ל סובר, שהצרכה היא על היצירה, וכמש"כ בשו"ת שם, כי צרכה זו על צריחת שולמו וחידושו, ודומה לסומא שכול לצרך יוצר המאורות, וכמש"כ שלא אמרו שהיא יראה לאורו, אלא שהעולם יאחו לאורו, ועיין מגילה כ"ד א' וע"כ, וצרכה"ם פ"ח מחפלה הי"ב, ובעור ובשו"ע או"ח סי' ס"ג. והסוצרים שסומא אינו מצרך על הלצנה – היינו משום שלדעתם הצרכה היא על ההגאח מואור, וה"ל צרכה מאורי האש שאין הסומא מצרך, וכמש"כ בעור והמחבר סימן ר"ה סי"ג, ועיין צמחיה השקל שם סי"ג י"ז, – אכן יש חולקים גם בצרכה מאורי האש וסוצרים שסומא מצרך גם צורא מאורי האש, ועיי' צ"י שם, וצבגות מיימנות פ"ח מחפלה אות ל'.

ונראה לומר, לדעת הסוצרים שסומא אינו מצרך על הלצנה, והיינו שהצרכה היא על הגאח האור וכמו שכתבנו, – שיחבן והמחלוקת בין רב יהודה ובהרדעי, בזמן קידוש לצנה, היא מה היא צרכה הלצנה, שרב יהודה סובר שהצרכה היא על היצירה, ואם היא כי יתרא, הרי כבר נזכרה הלצנה ותחמלא ענימה, לכן אין מצרכין אחרי שצעה, ובהרדעי סוצרים שהצרכה היא על ההגאח, לכן כל עוד לא נתחמלא כי נפיה, ואורה עדיין הולך וגדל מצרכין, ורק אחרי שנתחמלא צמלא אורה היינו שצעה עשר – אין מצרכין, שאין זה חידוש שכבר נושנה היא – כדברי רש"י צ"ה ע"ד שחמלא. ולפני ע"ז אינה נושנה מפני שאורה עדיין לא נתחמלא, – והלכה כבהרדעי, לכן סוצריב שסומא אינו מצרך שהרי אינו נהנה.

ולפ"ז אפשר לומר שרק לרב יהודה הסובר עד שצעה, עדיף עפי לקדש את הלצנה מיד עם חידושה, הואיל וגידויה הצרכה היא על היצירה כפי שכתבנו, לכן מיד כשרואין את יצירתה מצרכים. אבל לבהרדעי הסוצרים עד שעה עשר, שהצרכה היא על ההגאח מאיר הלצנה כמו שביארנו, – לדידם יחבן דעדיף עפי לקדש את הלצנה כשנבנים יותר לאורה, ולא מיד עם יצירתה שעדיין אין נהנים ממנה.

ומעתה אפשר ליישב שיטת הר"י מגיטליא, והמחבר, שאין לקדש את הלצנה עד אחרי שצעה ימים, והצ"ח הקשה עליהם מסוגיה הגמרא שרב יהודה סובר עד שצעה, ובהרדעי אומרים עד שעה עשר, ובהרדעי אינם חולקים אלא שאפשר עד שעה עשר, אך עד שצעה ודאי מקדשים גם לבהרדעי, שבה לא מנינו מחלוקת ציינים – שלפי האמור לעיל, הרי רב יהודה ובהרדעי חולקים בעיקר צרכה הלצנה מה הוא, אם על היצירה או על ההגאח, ולכן לרב יהודה שהצרכה היא על היצירה, מקדשים לפני שצעה, אבל לבהרדעי שמצרכין על ההגאח, אפשר שלידם עוב יוחר לקדש את הלצנה אחרי שצעה, וכמש"כ לכן סמך הר"י גיעליא על צעלי הקצלה הסוצרים שאין לקדש לפני שצעה, הואיל ואין לה סחירה מהגמרא, ואין ראה מרב יהודה לבהרדעי, לענין לצרך לפני שצעה וכמש"כ.

אך שיטת הרמב"ם אינה כן, ולדידיה אף שמצרכין עד שעה עשר, מ"מ מקדשין מיד כשרואין אותה עם יצירתה, וכן כל הסוצרים שמצרכין מיד, אף שהלכה כבהרדעי, ולדידם לכ"ע הצרכה היא על היצירה, והמחלוקת בין רב יהודה ובהרדעי היא, עד כמה הוא זמן יצירת הלצנה, אם עד כי יתרא או עד כי נפיה, ואם הצרכה היא על היצירה, גם סומא יכול לצרך וכמש"כ, וכן המהרש"ל הסובר שסומא מצרך, – סובר גם שמצרכין על הלצנה מיד עד חידושה, וכמש"כ מהג"א צ"ה.

ולדעת כל הגן רבוחא, שאחרי שלשה ימים מצרכים על הלצנה, וכפי שפרשנו צרכה"ל צרכות סוף פרק ד' את הברייתא צמסכת סופרים פרק כ' שמצרכים על הלצנה משתחבש, דהיינו משעה שמתוק האור שלה – ולא כמפרשים שחבשם היינו מולאי שנה שמצרכין על הצמשים – ע"ש, ועיי' צביאור הגר"א בשו"ע שם, ע"ד הרמ"א שם שאין לקדש הלצנה אלא צלילה צעה שהלצנה זורחה ונהנין מאורה, שכתב ח"ל שפי"ה דמסכת סופרים כשהוא מצושם על הלצנה ר"ל שחבשם אורה ונהנים ממנה, וה"ל צב"ה והיינו משום שציוס אין נהנין מאור הלצנה, – ולשיטתם לכאורה, הצרכה היא על ההגאח מאור הלצנה ולא על היצירה לכן אין מצרכין עד שיאורות לאורה, וא"כ לשיטתם סומא שאינו נהנה מאורה אינו מצרך על הלצנה.

אולם גראה, ש"ל שגם הם סוצרים שהצרכה היא על היצירה ולא על ההגאח, ומש שמקדשים רק אחרי שלשה ימים, הוא צב"ר שיעור, היינו שאזמן שיש לקדש את הלצנה הוא כשהיא כבר ניכרת ונהנים לאורה, ולפני זה שלא מרגישים באורה, ואינה ניכרת עדיין, אין לצרך עליה, אפי"פ שהצרכה היא על היצירה, אין לצרך אלא בזמן שהיצירה כבר ניכרת. – וכמש"כ הגר"א שהבאנו לעיל שאין מקדשים את הלצנה ציוס גמ"ש צמסכת סופרים כשהוא מצושם היינו הלצנה, שחבשם אורה. היינו שציוס הרי זה כמו לפני שחבשם אורה, ואם כן י"ל כמש"כ שגם לצוצרים שאין מצרכים עד ג' ימים הצרכה היא על היצירה ולא על ההגאח, ולפ"ז גם לשיטתם יכול סומא לצרך על הלצנה וכדעת מהרש"ל. ועיי' צב"ר יוסף סי' חכ"ז אות ד' שמבאר שא"ל שיהנה ממש מאורה, אלא שחכ"א מאירה צעוב, והיינו כמש"כ שזה צב"ר שיעור, אם היא מאירה שאפשר כבר ליהנות ממנה מצרכין, אך אין לריב שהמצרך יהנה מואור בזמן שמצרך.

ונראה עוד, ש"ל גם למהר"ק"ש שהצרכה היא על היצירה ולא על ההגאח, והטעם שסומא אינו מצרך, אינו משום שאינו נהנה, אלא משום שהוא סובר שצרכה הלצנה היא צרכה ראיה, וכפי שכלל הרמב"ם צרכה הלצנה צפרק מהלכות צרכות בין כל הצרכות הראייה, והואיל והיא צרכה הראייה אין סומא מצרך עליה, ורק לענין ראיית מלך כתב מהג"א צ"ה רכ"ד סי"ק ו' שגם סומא מצרך, ועיי' צב"ר יוסף שם אות א', ועיין שערי תשובה או"ח סימן רכ"ט סי"ק ג' לענין צרכה החמה שצביא שסומא אינו מצרך, אפילו לדעת מהרש"ל שסומא מצרך על הלצנה, מודה שאינו מצרך, והיינו משום שהיא צרכה ראיה, וכן משמע מדברי מהר"ק"ש שכתב הטעם שסומא אינו מצרך דמלישנא ד"הראש"ה משמע שסומא אינו מצרך, ולא כתב הטעם משום שאינו נהנה, כי אף אם הצרכה אינה על ההגאח אלא על היצירה, לא תקנו אותה אלא בזמן שראים אותה, כמו צב"ר צרכה ראיה.

Les mots du jour à apprendre :

Ils ont allumé	אדל'יקו
Jusqu'à ce que je cerne	אדמקי'פנא
Personnes importantes	אדנד'יקו

Programme du jeudi

L'étude cette semaine est dédiée à la Réfoua Chelema de

Shimon ben Juliette et Tania bat Delphine Rina

מנחת אשר פרשת בא סימן טו אות ד

ד בביאור גדר המצוה

הגה יש לעיין ביסוד המצוה, האם חייב אדם לראות את הלבנה כדי לקדשה או שמא אינו חייב לקדשה אלא אם יראנה אך כל עוד לא ראה את הלבנה בחידושה אינו חייב לקדשה, דהנה לכאורה אין עיקר ברכה זו אלא כשאר ברכות הרוצה כמבואר ברמב"ם פ"י מברכות הט"ז שכלל ברכה זו בהדי שאר ברכות הרוצה, וגם בירושלמי (נדרים פ"ה ע"ב) כללו ברכה זו בהדי שאר ברכות הרוצה ובכל הני ברכות כגון ראיית הרים וגבעות, הים הגדול, קשת, ברקים וכדו' בודאי אין מצוה לראות, אלא דאם רואה חייב לברך, או שמא שאני ברכה זו מכל הני דהוי כאילו קיבל פני שכינה והוא מחוייב לראות כדי לקדש. (ובסגנון אחר, יסוד ספקן, האם ראיית הלבנה מחייבת לברך או שמא היא מאפשרת לברך, אך החיוב חל עליו מכח עצם חידושה של הלבנה, ודוק).

וראייתי מובא שבכת"ע "הנאמן" שנת תשט"ז נחלקו בזה הגרא"ז מלצר והחזו"א דעת הגרא"ז דמצוה זו רשות היא ודעת החזו"א, דחייב לראות כדי לברך. ובאמת כבר נחלקו גדולי האחרונים בשאלה זו דהנה בשו"ת נודע ביהודה קמא או"ח סי' מ"א כתב לגבי ציבור שעמד באמצע קריאת המגילה כאשר באו להודיע שרואים את הלבנה ואפשר לברך עליה ופסק להפסיק מקרא המגילה ויקדשו את הלבנה ושוב ישלימו את המגילה, ובשו"ת ספר יהושע (לגרי יהושע העשיל נאכיד אכיד טארטוס) סי' רמ"ד וכן בשו"ת שנות חיים (לגרי שלמה קלוגר) סי' קל"א נחלקו עליו ותמהו איך נפסיק ממצוה שכבר עסקים בקיומה כדי לקיים מצוה שעדיין לא בא זמנה ולא נתחייבו בה דהלא כל עוד לא ראה את הלבנה בחידושה לא נתחייב לקדשה, עיי"ש.

וברור לענ"ד דדעת הנוב"י דאין הראיה מחייבת אלא מאפשרת, אבל משעה שהלבנה נראית מחוייב כו"ע לקדשה ולהשתדל בראייתה ע"מ לקיים מצוה זו, אך כפי הנראה נקטו הגאונים שחלקו עליו דכל עוד לא ראה את הלבנה לא נתחייב לברך עליה וכפי הדין בשאר ברכות הרוצה.

ולענ"ד ברור דהאמת בזה כדעת החזו"א והנוב"י וכהבנה המקובלת והמושרשת וחזי מה עמא דבר, ושתי ראיות לדבר.

הרי לן להדיא דעת המהרש"ל והמג"א דאף מי שאינו רואה כלל חייב לברך ואין הראיה מעכבת, ולשיטתם בודאי שאני ברכה זו מכל ברכות הרוצה וברכה זו מוטלת חובה על האדם כהרבה מברכות השבח, ואף החולקים לא נחלקו אלא במי שאינו רואה כלל, אך אין הכרח שנחלקו ביסוד גדר המצוה.

אמנם מצינו בברכות ג"ח ע"א דר' ששת בירך על המלך אף שסומא היה, וכבר העיר בזה במשנה ברורה בסי' רכ"ד ס"ק י"א והביא בשם הפמ"ג שיברך בלי שם ומלכות, ואפשר דשאני רב ששת שידע בכח תורתו יותר מאותו צהוקי שראה בעיניו עיי"ש בסוגית הגמ', וצ"ע עדיין.

הגה נחלקו הפוסקים בסומא אם חייב בקידוש לבנה. דעת המג"א בסי' תכ"ו סק"א דחייב וכן הביא בשם המהרש"ל, ואכן כך מבואר בשו"ת מהרש"ל סי' ע"ז, אך רעק"א שם הביא דעת המהריק"ש דסומא פטור כיון שאינו רואה, וכבר כתב גם הרדב"ז בח"א סי' שמ"א דרק הרוצה את הלבנה מקדשה וכפשוטו לשון חז"ל "הרוצה את הלבנה בחידושה מברך", והביאור הלכה כתב שם דכיון שנחלקו בהלכה זו ישמע ברכה זו מאחרים עיי"ש.

אך בעיקר נראה להוכיח דהנה ככל ברכות הרוצה פשוט דחייב האדם לברך תיכף לראייתו הראשונה ואין הוא רשאי להמנע מלברך מתחלה ולברך על ראייה נוספת, דכיון שראה ענינים אלה חייב הוא לברך (לשיטת הפוסקים דברכות אלו של חובה הן), ויתירא מזו כתב בביאור הלכה סימן רי"ח סעיף א' דאם לא בירך על הראיה הראשונה הפסיד ברכתו ושוב אינו יכול לברך על ראייה נוספת עיי"ש. (וכבר נחלקו בזה הקדמונים דהב"י הביא שיטת רבינו מגוה דאינו מברך על ראייה שניה וכ"כ בשו"ת הרדב"ז ח"א סי' שי"ט, ודעת הרמ"א שם דמברך וכ"כ בשו"ת מהרי"ל סימן קמ"ג עיי"ש).

ויש לתמוה לפ"ז דבקידוש לבנה לא שמענו בזה קפידא ומעשים בכל יום שאין אנו מברכים על הלבנה בראיה ראשונה אלא לאחר זמן, ויתירא מזו כתב הרמ"א שם בשם תרומת הדשן (נסי' ל"ט) דנכון להמתין עד מוצאי שבת ולקדש את הלבנה מבושמים ולא לקדשו בימות החול, ויסוד שיטתו דמצוה מן המובחר דוחה וריזין מקדימין הרי דאין בזה אלא דין וריזות, אך הרי נתבאר דבשאר ברכות הרוצה יש בזה קפידא מעיקר הדין, וראיתי בתשובות והנהגות להגר"מ שטרנבוך ח"ב סי' ר"ח שהביא בשם ספר אחד דבכת"י לתלמידי הגר"ח מוואליזין העידו בשמו וכשם השאגת אריה דאכן גם בקידוש לבנה חייב אדם לקדש הלבנה תיכף לראייתה ומש"כ הרמ"א לקדש במוצ"ש היינו דאין לראותה עד מוצ"ש עיי"ש. ופירוש זה רחוק עד שאינו מתיישב על הלב כלל, ובאמת לא מצינו באחד מהפוסקים לדורותיהם שיעלה הלכה זו על הכתב, ומדשתקו רבנן ש"מ לא ניחא להו.

ושוב הגיע לידי כת"ע הנאמן הנ"ל, וראיתי שכל דברי כותב המאמר הנ"ל קלושים ומבולבלים, גם מש"כ בשם הרא"ז להקשות על המג"א דכיון שאין כאן חיוב לא הוי מעשהו"ג תמוה והלא גם ציצית הוי מעשהו"ג למ"ד לילה לאו זמן ציצית כמבואר בקידושין ל"ד ע"א אף דאינה חיוב אא"כ לובש ד' כנפות וגם מש"כ לחדש דקדו"ל לא הוי כשאר ברכות הנהנין תמוה דמה ענין קדו"ל לברכת הנהנין, וגם מש"כ דכיון דאמרו דהני כמקבל פני שכינה ע"כ הוי חיוב אין בו הכרח כלל, דהלא גם אמרו כל המקבל פני חבריו כאילו קיבל פני השכינה (וישלמי עיי"ן פ"ב ע"ב) ומ"מ הנלענ"ד כתבתי.

ומשום כך נראה ברור דבאמת אין ברכה זו דומה לשאר ברכות הרוצה, ובקידוש לבנה אין הברכה מחייבת אלא חידוש הלבנה, אלא שהראיה מאפשרת לברך והיא תנאי לברכה, ופשוט לפי"ז דדין ברכה זו כדין כל מצוה שיש זמן מוגדר לקיומה וכמילה ביום השמיני דכל זמנו כשר וריזין מקדימין למצוות, ודוק בכ"ז.

Les mots du jour à apprendre :

En connaissance, au nom de	אֲדַעְתָּא
En connaissance de cause de lui-même	אֲדַעְתָּא דְּנַפְשֵׁיהּ
Il a enjolivé, magnifié	אֲדַר

Bon Limoud sur Matmidim !

Liste des 46 Souguiot étudiées sur Matmidim

Souguiot de Brah'ot			Sougiot des H'aguim
1. Birkot Hatorah	17. Birkat Haguafen	33. Birkat Hagomel	8. Hanouka - emplacement de la Hanoukia
2. Choméa Kéoné	18. Natei Inchei	34. Birkat Hagomel (2)	44. Ner Ich oubeto
3. Arévout	19. Birkat Haréah'	37. Bal Tossif	45. Ner Ich oubeto (2)
4. Kavana dans le Chema	22. Les jus	38. Chéhéh'éyanou sur un nouveau fruit	16. Pourim – Michloah' Manot et Matanot Laevyonim
5. Position pour le Chema	23. Trima	39. Chéhéh'éyanou sur un nouveau Keli	20. Pesssah – Biour H'amets
6. Méah Brah'ot	24. Pat Kisnin (1)	40. Chéhéh'éyanou sur les Mitsvot	21. Sefirat Haomer
7. Amen Yetoma	25. Pat Kisnin (2)	41. Hatov Véhamétiv sur le vin	35. Roch Hachana – Les trois Livres
9. Les quantités pour les Brah'ot	26. Les Apéritifs	42. Cheva Brah'ot (1)	36. Soukot – Mitstaer
10. Les Brah'ot de consommation	27. Zimoun (1)	43. Cheva Brah'ot (2) – Panim H'adachot	
11. Brah'a Chééina Tsrih'a	28. Zimoun (2)	46. Birkat Halevanah	
12. Ikar Vétafel	29. Zimoun (3)		
13. Mééin Chaloch	30. Zimoun (4)		
14. Brah'a sur un interdit	31. Zimoun (5)		
15. Anigrone	32. Tefilat Haderekh		

הלכות ראש חודש סימן תכה תכו

רפו באר הגולה

השמים כסאי ונוהגים לומר אח"כ פסוק ראשון ופסוק אחרון מהפסרת ויאמר לו יהונתן לזכר שמחר ג"כ הוא ר"ח הגה ו"א שאין להפסיק מניחא לנדיא ואין אומרים (יא) רק הפטרת ר"ח (ת"ה סימן ז') ופסקיו סי' ז"ד) וכן נוהגין אצל אס ההפטרה באותו נצח עושין כן וכן (יב) אס היה חמונה נר"ח (יג) או בשאר שנתות (ד) [ב] שאין דומין ההפטרה: ג' ר"ח שחל להיות בשבת (יד) כולל במוסף בברכה רביעית שבת ור"ח וחותם (טו) מקדש השבת וישראל (ה) וראשי חדשים:

תכו ברכת הלבנה וזמנה. ובו ד' סעיפים:

א [א] (א) ה"ה ראוה לבנה בחדושה מברך * אשר במאמרו ברא שחקים וכו'. הגה ואין לקדש המדש (ב) אלא גלילה צנת שאלבנה וזרחה (ג) * ונהנין מאורה (אגור): **ב** (ד) אין מברכין על הירח **באר היטב**

(ד) שאין דומין. או אומרים מקלח שוש אשיש מ"א: (ה) וראשי. ואס חחס בשל צנת לבד יולח צנפלה ולא בקידוש צ"ט ע"פ דף קי"ז ועמ"א סי' תפ"ז ס"ק ז': (ה) ונהנין. שזרחתה ניכרת על גבי הקרקע ולא יהא מסך מדביל צינו לצין הלבנה אלא"כ הוא דבר זך שאלבנה נראית ממנו שיוכל להכיר דברים הנכרים לאור הלבנה עסקי' זה. וה"ה אס

בארור הלכה

א * אשר במאמרו ברא שחקים וכו'. עיין בסנהדרין מ"ג ע"א דקאמר שס צמערבא מצרכי צרוך מחדש חדשים א"ל האי אפילו נשי דין נמי מצרכי אלא כדא"ר יהודה אשר במאמרו וכו' ומשמע מזה דאס צדיעבד ציך צרוך אס ה' אלהינו מלך העולם מחדש חדשים דינא אלא דאינו מן המוצר והוא מנהג נשים וע"ה ו"ע: * ונהנין מאורה. עיין מ"ב מש"כ לענין אס הוא משער שמתכסה הלבנה בעבים וכו'. הוא מתשובת רדב"ו והעמיקוהו המ"א וס"א והגאון ר"ח לאנא"ר צנהאומי כפ"ד דנ"ל דאפילו לא התחיל עדיין לצרך עד שמתכסה הלבנה כל שלח עבר יומר מחדש דיטור משעה שזרחה הלבנה יכול לכתחלה להתחיל ולצרך אפילו כספה הענין ומקורו מההיא דלעיל סימן רכ"ז ס"ג ע"ש יש לדחות קלח דהתס לענין רעס וצרכים נתקן הברכה רק על מנהגו של עולם אצל הכא הלל בעיני שיהנה לאורה וע"כ אינו מברך אחר שנגמר ההנהגה וכמו לענין ברכה המוילא דאינו מברך אחר שגמר סעודתו וכלעיל בסימן קצ"ז ס"ח ע"ש צמ"ב ומשמע דאפילו נזכר צרוך כדי דיטור. ולענין סומא עיין צמ"ב והוא מרש"ל צמ"ב סימן ע"ו ומתריק"ש חולק אכן המ"א וס"א ופ"ר וס"א העמיקו דברי רש"ל להלכה עוד העמיקו משנת הרדב"ו דאס יש מסך מדביל צינו לצין הלבנה אס המסך הוא עב עד שאין הלבנה נראית לו שאין מברך והוא צרכה לצטלה וכדמטאר להדיא צמשובתו ס"א סי' שמ"א ומ"מ נראה דגם הרש"ל מודה ליה מפני שספה כל העולם אין נהנין אז מאורה וראיה לדבר שז"ל רש"ל שס ומש"ה אינו קשה ג"כ מטורל מאורי האש שפסק ראב"ה צפ"ב דמגילה שסומא אינו מברך משום דהמאה אינה מליה צנהא"ל לחוד אלא דוקא צנהא"ל עם ההנהגה דקמפי התס אין

על חידוש העולם וגם הוא נהנה ע"י שאחרים רואין ומולדין אותו על הדרך ודומה ליוצר המאורות כ"כ האחרונים ועיין צנה"ל וקטן משגיגה לחינוך מחנכין לו זה [כ"כ צמ"ב ר"ע ונראה דזוהו רק לר"ח צמ"ב עי"ן אלא לרש"י שס לא נהירא דומי לק"ש ע"ש ואפשר דכוונתו ג"כ דטוב לנהוג כן לכתחלה וכמו שפסק שס צמ"ב לענין ק"ש עי"ן]: (ב) אלא בלילה. לפוקי ציה"ש שהלבנה נראית קלח ועדיין הוא יוס: (ג) ונהנין מאורה. דהיינו צנת שזרחתה (ג) ניכרת ע"ג קרקע. אס נתכסה הלבנה בעבים אס העב (ג) דק וקלוש שצראית הלבנה ממנו ונהנה צה מברך ואס העני עב אינו מברך ואס התחיל לצרך ואח"כ נתכסה בעבים גומר הברכה אס לא שהוא משער שמתכסה הלבנה צמא"ע צרכמו שא"ל לא יתחיל צרכמו ועיין צה"ל וה"ה אס יש (ד) מסך מדביל צינו לצין הלבנה הדין ג"כ כמו לענין עבים דאס המסך הוא דק וקלוש שצונר ממנו אור הלבנה עד שהוא נהנה ממנה ויכול להכיר מן הדברים שסס ניכרים לאור הלבנה יכול לצרך עליו ואס המסך הוא גס ואין נהנה מאור הלבנה אין לצרך דהוי צרכה לצטלה ועיין מה שכתבנו צסוף הסימן: **ב** (ד) אין מברכין וכו'. למאה מן המוצר הוא וכדמסיים צנהגה

שער הציון

(ד) כ"כ צמאמר מרדכי ובר אפרים: (ה) שז"ל צמ"ב ע"ש ע"ש שנתן טעם גס להאומרים [ול"ד וכו' פ"ח ומאמר מרדכי: (ו) צנה"ג וס"א ופ"ח וזוהו אף למאן דפליג צנהיא דסי' תפ"ז וס"ל דלא ילא וצמ"ש צמ"ב סי' תפ"ז ועיין צמאמר מרדכי שמתקפק קלח על פסק זה מדברי הרמב"א עי"ש: (ה) מ"א וס"א צמ"ש ש"ה: (ג) אחרונים: (ג) רדב"ו צמ"ב סי' שמ"א צמ"א והעמיקוהו האחרונים: (ד) רדב"ו והעמיקוהו המ"א צמ"ב וצמ"ב וצמ"א מזה דאס הוא רואה הלבנה דרך זכיות התלון דמברך ומש"כ צמ"ב ע"ש עיין צמ"ב מה שכתב מה:

הגהות ותיקונים: **א** כ':

הארות והערות: **1** עיין בבה"ל סימן תפ"ז סעיף א' ד"ה מקדש השבת וכו':

הלכות ראש חודש סימן תכו

572

(ה) * אלא (ב) * במור"ש כשהוא מבושם ובגדיו נאים. הגה דוקא אם ליל מו"ש הוא קודם (ג) * חדש או ממתיין עד מו"ש (ו) אכל אם הוא אח"כ אין ממתיין עד מו"ש שמה יהיו צ' לילות או ג' או ד' עניים ולא יראו הלבנה ויעבור הזמן וכשמקדישין אותה בחול יש ללבוש (ו) בגדים נאים (ת"ה סימן ל"ה). אין מקדישין הלבנה (ח) * קודם ט' בצב * ולא (ט) קודם

שערי תשובה

לחידושה והפשתן שימלא נמשרה או בתוך היורה לבשל נמדוש הלבנה לוקה. וכמה מלכות צריך שמירה שלא לעשות בעם שהלבנה מתחדשת ע"ש והביאו הר"י ועיין בה"ט כ"ס דבר שמואל וע"ש שמואל מדבריו שאין זה רק לכתחלה יש לחוש לספק שמה מחוץ צהירות האספקלריא מזהיר בו דמות לבנה אך אם אנשים מנחון רואים הלבנה עלמה ומעידים לו עליו שפיר מנרך כיון שזריחת הלבנה יכרת לכל באותו זמן ומכ"ש להשי"ל דגם סומא ינרך ע"ש ועיין בשו"ת שטת יעקב ח"א סי' קכ"ו לענין לראות בחציצה ע"י נחי עינים שקורין בריליין שהיא שם דברי הדב"ש וכתב דאין ראה מההיא דר"ה דמיירי שלא ראה אותה בעיני הרקיע אכל הרואה דרך עשית לקיע ורואה הלבנה היו רואה מש ומצד. ואולי הדב"ש מיירי שלא ראה רק תוך האספקלריא או מזוכית ולא בעיני הרקיע משם ולענ"ד ודאי דבהכי מיירי שאז יש שייכות לומר שמה הוא עיגול עד לכן אכל כשרואה דרך חלון לקיע ורואה צורת אורו החדש לא יהיה מולגל דוק ותשכח מ"א ועש"מ צ"ח סי'

באור הלכה

מנרין עד שיראה השלמה וישתמש לאורה ודוקא ברכת מאורי האש אכל ברכת הלבנה נ"ל דיכול שפיר לנרך אף שאמרו ג"כ בה עד שיאורו לאורו מ"מ לא אמרו שהוא יראה לאורה אלא שהעולם יאורו לאורה כי ברכת זו על בראת עלונו וחדושו קאי ודומה לסומא שכול לנרך יוצר המאורות עב"ל רש"ל הרי דהוא ג"כ סוגר דעינין שהעולם יאורו לאורו וממילא אם נתכסה בעינים הרי אין נהיין לאורה הרי דרש"ל מודה לדינו של הרדב"ז אכל הרדב"ז נראה לכאורה דאורו מודה לדינו של רש"ל לענין סומא וסוגר כמהריק"ש ז"ל נמשונו חנן אין מנרין על האור עד שיאורו לאורו וכמה אחר עולא עד שיכיר וכו' ולענין ברכת הלבנה נמי אם המסך הוא דק וכו' וכו' וה"ה לענין הענן וכו' וה"ה הלא על מנהגו של עולם הוא מנרך ואפילו כשלא יהנה מאורה מה צדק הא ליתא דהא אמר ר"י הרואה לבנה בחידושה וכו' ומו גרסינן במסכת סופרים אין להביט בה עב"ל ע"ש מכל זה משמע לכאורה דלפי על רש"ל לענין סומא וסוגר כמהריק"ש וע"כ נראה לענין סומא דיותר טוב שלא ינרך בעלמו ויעקב לאחר שיוציאו בברכה אשר במאמרו ברא שחקים ושארי האמירות שאומרים בעת קידוש הלבנה יכול לומר בעלמו: * אלא וכו'. ודע דמדמינא מותר לקדש אפילו ביחיד כמש"כ הפרי"ח וכו"ש דלא נצי עשרה אלא דלכתחלה מנוה לעשותה ברוב עם כי ברוב שנת מלך ולהכי אם יודע שידומן לו לנרך בעשרה לאחר איזה ימים עד ליל עשירי צריך להמתין ויותר לא וכמו שכתב בהג"ה לענין מוצאי שנת כ"כ בספר אשל אברהם ולפי מה שהוכיח הח"א בכלל ס"ה דבשלה נמי נקרא ברוב עם אין צריך בשביל עשרה להמתין עד ליל יו"ד ונפטר בחורף זמי העונות: * במוצאי שבת. ודעת הב"ח שלא להמתין המנוה עד מו"ש אלא אחר שעברו עליה שלשה ימים מהמולד מקדישין וכו"כ נעמשה רב [נהמיוסד על הנהגת הגר"א] ועיין בסוף הסימן: * קודם חשעה באב. וכתב המג"א וה"ה באכל שאין לו לקדש בו ימי אכלו ומקיים דאם לא יטלים אפילו עד י' בחודש לא ימתין עד ליל י"א ויקדש זמי אכלו עב"ל ודבריו קשים מאוד להמיר לקדש זמי אפילו ממש חשעה בעלמא שמה יהיו ה' לילות מכוסים בעינים והרי מוצאי ט"ב אין מקדישים וממתנים עד ליל שלאחריה שהיא ליל י"א ולא חיישין לה' לילות מכוסים בעינים וצוהר לפי מה שכתבנו נמו"כ בשם הד"מ אם חל ביום ה' ממתיין עד מוצאי שנת שהוא ליל י"ב אלמא דמשום מילתא כל דהו כעין קידוש מוצאי ט"ב דאין בו שום חששא שהרי כבר נפסק האפילו אלא דאורו כ"כ בשמחה לא חיישין לשמא לא יכול לקדש אח"כ וכש"כ באכל שאסור בשמחה שדאי אין צריך לחוש שמה לא יכול אח"כ לקדש ואפשר דהמג"א כתב זה לפי מה שהביא אח"כ בסעף קטן ו' דגם מוצאי ט"ב יש לקדש עי"ש אכל גם זה קשה מדהמ"א לא הכריע שם כן אלא כתב דמשום זה אפשר עכ"פ להקל ביחיד המתענה להשלים" עם הציבור עי"ש ועוד דבאמת אין זה ענין להחם דאפילו לפי מסקנת האחרונים שם להחליט שצריך לקדש מוצאי ט"ב ולא להמתין על ימים שאח"כ מ"מ שפיר מודו באכל שצריך להמתין עד כלות ימי אכלו ושאי תסם דאין שום חששא שהרי כבר נפסק האכל אכל זמי האפילו ונפטר באפילו דידח דחמיירי טדאי אין לו לקדש זמי אפילו כל שיש שהות עוד עד חלי חודש וכן משמע מלשון מהר"ל בה' משעה בצב שכתב מוצאי שנת חוון לא היה מהרי"ל מקדש הלבנה ואחר עד מוצאי שנת נחמו ויהי טעמא מאחר דנחשב לדידן קבלה פני השכינה ואין מקבלין אותה אלא מחוץ שמה והאידנא אסורין בשמחה עב"ל ופשוט דאפילו דידח לא גרע עכ"פ ואדרבה מסתבר דאפילו לפי מה שכתב בד"מ דכ"ו בשם היה ח"ב ביום ה' אכל אם היה ביום ג' אין לו להמתין עד מוצאי שנת עי"ש כ"ו תסם דכבר נפסק אפילו אכל בעיינו גם הד"מ מודו דאפילו לא יטאר בכלות ימי אפילו רק לילה אחת יש לו להמתין עד כלות ימי אפילו ולא חיישי' לשמא לא יוכל לקדש בלילה האחרונה וכן מוציא באמת נח' שער אפרים סי' פ"ה"ה נלשון השאלה שם דאם יש שהות לא קמיעני ליה לנרך להמתין כי קמיעני ליה בלין שהות וקמספקא ליה אפשר דדמי לני"כ דמוצאי לעיל בסי' קכ"ח סי' מ"ג דאורו נ"כ ומ"מ מסיק דיותר קרוי לומר דמתייב לקדש עי"ש ועיין בנאר היטב ובש"ת דעת שטי"ה בה כעין הכרעה ולענ"ד הדין עם בעל שערי"ה אפרים:

* ולא קודם יודח"פ. ודעת הלבוש דאדרבה יש לו לקיים המנוה זמיים כאלו שחליון ועומדין ופן זכות אחד יכריע הכף וכן נוטה דעת בית

שער הציור

(ה) א"ר: (ו) מ"א וע"ה: (ז) א"ר בשם כ"ג וכן ש"א לא הביאו דברי רמ"א בה:

גהות ותיקונים: א) ט"ס צ"ל לקדש: ב) צ"ה: ג) שער:

הלכות ראש חודש סימן תכו

רפז באר הגולה

ה"כ (מהרי"ל) וזמנאלי יוה"כ מקדשין אותה דא שורין בשמחה (י) אבל (ד) [ב] לא זמנאלי ט"ו (יא) או שאר תענית (ד"ע) * ומברך (מעומד) (טו) ואומר ג"פ סימן טוב תהיה לכל ישראל [ד] ברוך יוצרך וכו'. הגה (יד) וזקד

שערי תשובה

הלבנה נרקיע דרך הכוכבים ליכא למטעי כלל ונראה פשוט דמי שראיה ע"י נמי עינים שהוא יכול לנרך אפי' אם קמו עיניו מלראות בלא נמי עינים שהרי למחרש"ל אפילו סומא ינרך ואף שעדי"כ כחב יש לפקפק בראיותיו מ"מ אין חולקין עליו ואם רואה לקדש דרך חלון ויכול לפתוח החלון יש לעשות כן לכתחלה דמשמע מעובדא דרש"ל: [ב] לא. עיין בה"ט מ"ש בשם הש"ס יעקב ח"ו לענין אבל וע"ש שכתב דאפילו בכלות ג' לנבי יהיה ליל י"ב לחודש ימחין ולמד כן מהד"מ לענין ט"ו ע"ש: [ג] שחל. עיין בה"ט ועיין בשמות יעקב ח"ג סי' ל"א אם לא נראים עד ליל שבת ויש עדיין שהות לקדש במ"ש האריך הגאון מוה"ר דוד אופנהיים ז"ל להחיר לקדש בליל שבת והגאון בעל ש"י נראה שאין דעמו כן כיון דאיכא שהות לקדשה במ"ש שהוא עדיין חוץ מלי כ"ט י"ב תש"ג ועיין בשו"ת ב"ח סימן פ' ומ"ש בה"ט וחס יוס ט"ו וכו' עיין במש"ו דבר שמואל סימן רט"ו שדעתו שעד ט"ו ולא עד בכלל ועיין בשמות יעקב דלעיל שכתב ג"כ דאין לסמוך למעשה לקדש ביום ט"ו רק אם לא היה יכול לקדש מקודם יש לקדשה בליל ט"ו בלא שם ומלכות ע"ש: [ד] ברוך יוצרך. וכמו במח"ב ששמע מפה קדוש בעל אור החיים ז"ל שהיה אומר כן במ"י יעקב ומהר"ק שפירא פ"י טוסא זה עפ"י הסוד ובאגרות

באר היטב

תש"ג מיום המולד עמ"א: (ו) לא. והאר"י ז"ל כתב לקדשה זמנאלי ט"ו. וכ"כ הכנה"ג שכן נוהגין בירושלים ובקונסטנטינא וכחב בשבות יעקב ח"ו סימן י"א שכן הוא מנהגם אבל טועמים מדי קודם ע"ש. וכחב המ"א ולכן נ"ל דיחיד המתענה יקדש עם הציבור משום כבוד עם הדרת מלך דאפי' ח"מ מבטלים משום זה. ואפי' יציור המתענים אם יראו שיעבור הזמן יקדשו בליל התענית עכ"ל וכ"כ הט"ו דלס לא קדשו הלבנה עד תענית אסתר יש לנרך אז ולא משגיחין בתענית כיון שהשעה עוברת. אבל בז' ימי אבלות לא יקדש. אבל אם לא השלים אצילותו עד י' בחדש לא ימחין עד ליל י"א ויקדש בימי אבלו מ"א. והשבות יעקב ח"ו סי' י"א כתב שאכל אין לו לקדש את הלבנה עד אחר ג' לנבי ע"ש. ובתשובת שער אפרים בחי"ד סי' ל"ה כתב דדוקא אם עובר הזמן שאינו יכול לקדש הלבנה יכול לקדש בימי אבלו אבל כשיש עוד זמן לקדש אינו יכול לקדש בימי אבלו ע"ש: (ה) שחל צו יו"ט. ומכ"ש שלא יקדשו בליל שבת והטעם דיש חתומין למעלה ואין להקביל פני השכינה ביו"ט או בשבת חוץ לתחום. ומ"ע סי' ע"ח כתב הרבה טעמים ע"י וזמנה"ל כתב שמהר"ש המיר וכ"כ הגמ"ג ז"ל כתב שפעם א' לא נראים הלבנה עד ליל א' של סוכות ועשו מעשה בקראקא וקדשוהו מאחר דא"א לקדשה אח"כ עכ"ל. ונצח' בעל כנה"ג מסיק ואם יוס ט"ו נפל בשבת לא יקדשה ולאחר שבת יקדשה בלא שם ומלכות. ונחול ממיר לקדשה בליל ט"ו. אבל בענין אחר אין להקל מאחר שיש הרבה טעמים ע"פ הסוד ועי' רדב"ז ח"א סי' קל"ג. ועיין ח"י בסי' תנ"ד ס"ק ב' מש"ש: (ו) ותולה. ובש"ה והג"ה י"ג שלא יסמכל בה רק פעם הראשון שיראה עמידתה ואח"כ

בארור הלכה

מאיר: * ומברך מעומד. בש"ס איחא תנא דבי ר' ישמעאל אמלא לא זכו בני ישראל אלא להקביל פני אביהן בשמים פ"א בחדש דים אמר אבי וכו'. והכוונה בזה שאמר להקביל היינו ש"י הלבנה וזכר נצח השמים שומרים תמיד את תפקידם אנו רואין גדולתו של הקב"ה. ואנו מצרכין פועל אמת על הקב"ה שהוא אלהים אמת שפעולתו אמת היינו שהפעולה עצמה היא ג"כ אמת שהוא קיימת לעולם כענין שאמר ויעמידם לעד לעולם. וכלל הברכה להשי' לבדו ולוולתו ח"ו אין לנרך ולהפלה רק ע"י הלבנה נראה בגרומוי וזהו להקביל פני אביהם די [פמ"ג] ושעמי מאחד דברי

משנה ברורה

הדין ואין שריוין בשמחה ועיין צנה"ל: (י) אבל לא במוצאי וכו'. דאין שריוין בשמחה ויברכו בימים שאחריה ומצאנו בד"מ דלס ט"ו צ חל ביום ה' יש לו להמתין עד מו"ש שהוא י"ב לחודש: (יא) או שאר תענית. כגון אם לא קדש בחדש טבת עד התענית אין לו לקדש אחר התענית אלא ימחין עד הלילה שלאחריה שהוא י"ב לחודש ומ"מ אם אירע זה בחדש אדר שלא קדשו עד תענית אסתר כתב הט"ו דיש לקדש אחר התענית כיון שהשעה עוברת. והנה כ"ז לדעת רמ"א אבל דעת אחרונים בכל זה (ח) דמקדשין אפילו זמנאלי ט"ו א"ש בשאר תענית אלא דכתבו (ט) דנרין לטעום קודם וזמנאלי יוה"כ ומיהו זמנאלי ט"ו נרין ליהרר שלא לקדש צלי מנעלים. ולענין אבל אימת מקדש דעת המ"א דלס ישלים אצילותו קודם עשירי בחדש ימחין ויקדש בליל י' אבל אם כלה אצילותו ביו"ד בחדש לא ימחין על ליל י"א ומוטב שיקדש הלבנה בתוך ימי אצילותו ודעת בעל שערי אפרים דלס יש שהות לקדש אחר כלות ימי אצילותו ימחין אך אם כשימחין יעבור הזמן יכול לקדש בתוך ימי אצילותו (יא) ויכול לנחט לחוד לקדש ועיין צנה"ל: (יב) שחל בו יו"ט. ומכ"ש שאין מקדשין אותה בליל שבת והרבה טעמים נאמרו בזה (יב) ע"פ הקבלה ומ"מ אם לא קדשו עד שבת ביו"ט יעבור הזמן בודאי מותר לקדש גם בשבת ביו"ט ואפילו ביחדי וכן הוא (יג) מסקנת הפוסקים: (יג) ותולה וכו' ואומר וכו'. כתב בשו"ת כנה"ג דמשמע לכאורה דעד גמר כל הסדר תולה עיניו בזה וכן נהוג עלמא אבל שמע משם ספר חרדים שהחמיר בזה מאד מלהסתכל בלבנה ולא החיר להסתכל בה אלא עד שסיים הברכה והמ"א בשם של"ה החמיר (יד) עוד יותר דאפילו בשעת הברכה אין לו להסתכל בה אלא רואה אותה פעם אחת^ל כשירצה לנרך ואח"כ לא יסתכל בה: (יד) ורוקד וכו'. וכחבו האחרונים (טו) דיהרר מאוד שלא יכרע בכריו לרקוד דלא יהא נראה ככורע ללבנה אלא יסמוך

שער הציון

(ח) עיין בה"ט ופרי"ח וכן העתיק הס"א מיהו כ"ז צהיה התענית נט' או בעשרה ימים לחודש אבל אם היה המ"ל בימים ראשונים לחודש נרין להתמין מיהו אם יחיד מתענה אפילו בימים ראשונים לחודש ורואה נצור שמקדשין יש לו לחדש" עמהם משום כבוד עם הדרת מלך נאס לא שידע שלמחר ג"כ יוכל לקדש בנצור כ"ז מפבאר מדברי מ"א נק"ו בסוף דבריו ובש"א (ט) ח"א וזכ"ר משמע שאם יש לו לקדש נצור יכול לקדש עמהם אף שלא טעם משום כבוד עם וכו': (י) פרי"ח: (יא) שערי"ח אפרים שם ובזכ"ר כתב דכשמקדש בימי אבל יקדש בצימו אם יכול: (יב) עיין במש"ו רמ"ע ובדב"ז ח"ד סימן קל"ג וע"פ פשוטו יש לומר משום דעושין את המטוה בשמחה ורגיל לטא ליד ריקודין וכמו דמשמע אח"כ בהג"ה זה אסור בשבת ואף דריקודין של מלוה הותרו וכמו בשמחת תורה שאני החס דאי אפשר לדמות היום משא"כ הכא דאפשר לעשות המטוה מקודם השבת או לדמות לאחר השבת: (יג) ב"ח וט"ו ומ"א וש"א וגם אם יש עד שהות לקדש לילה אחת ג"כ איכא מ"ד דיש לקדש בליל שבת ויש שמחמיר עיין בש"ס: (יד) עיין בא"ר שהיא שמי הדעות וכמו דמלשון הש"ע משמע קצת כדעת קמיי"א: (טו) מ"א וא"ר בשם הש"ס:

הנהגות ותיקונים: א) צ"ל לקדש: ב) שער: הארות והערות: 1) עיין בבה"ל לעיל סעיף א' ד"ה ונהגין מאורה:

הלכות ראש חודש סימן תכו

ד שס פסוקים (ז) ג' פעמים כנגדה ואומר כשם שאני רוקד כו' ואומר (ח) תפול עליהם וגו' (טו) ולמפרע כאן ידמו כו' ג' פ' (טז) ויאמר לחבירו ג' פ' שלום עליך ומשיב היו כשואל * (טז) ויהגין לומר דוד מלך ישראל מי וקיים שמלכותו נמשל ללגנה ועמיד להחזיק כמותה וכנסת ישראל תחזור להמדתך בצעלה שהוא הקב"ה דוגמת הלגנה המתחדשת עם החמה שנה' שמה ומגן ה' ולכן עושין שמחות ורקודין בקידוש החדש דוגמת שמחת נשואין (במי פרשת וישב וד"ע): ג' י' עד אימתי מברכין עליה עד י"ו (יז) מיום (ט) [ה] המולד * (יח) ולא י"ו בכלל (ואין לקדש (יט) אלא עד חצי כ"ט י"ב מש"ג מן המולד) (משונית מהר"ל): ד' ה"אין מברכין עליה (כ) עד שיעברו (י) [ו] ז' ימים עליה. הגה (יא) [ז] ואין מקדשין הלגנה (כא) תחת הגג (הגהות אלפסי החדשות):

שערי תשובה

הרמ"ז י' חולק ע"ז וכתב שראוי לומר ע"פ הסוד עושין יו"תרן טראך הייך שהיא כסדר אבי"ע ממטה למעלה וכן מלא להרמ"ע ז"ל וכו' ובה נהג בני לבין עלמנו אלא שאינו מודיע לאחרים ע"ש: [ה] המולד. עבד"ט ועיין בשו"ת נ"ב סימן מ"א אם לא יכלו לקדש שהיה מעונן ויחזא ונעוד שהיה קורא ק"ש נראית הלגנה ואם ימחין עד שיקרא ק"ש ויפסל י"ח יכלה הזמן של קידוש הלגנה והיא כיון שהוא שעת הדמק יפסוק ק"ש ויבין ברכת הלגנה ואם אפשר לנמור הפרק ולפסוק בין הפרקים לא יפסיק באמצע הפרק ולענין אם יש לפניו ק"ש וברכותיה וקדוש הלגנה אם יש אהה לילות עדיין דכולי האי אין למוש שחמכסה ק"ש עדיף דחדי ומדאורייתא ואם הזמן קצר שיש למוש לפניו וכן אם העת נגשים ולפי הזמן יש למוש גם ג' לילות יש להקדים ברכת הלגנה וכן נהגתי כמה פעמים לקדש קודם מעריב ע"ש וע"ש שכתב בא"ט ארבע זמן קריאת יפגילה צמת כלות זמן קידוש הלגנה ע"ש כמה חילוקי דינים כתבתי בשערי אפרים שער ו' ס"ק נ"ג: [ו] שצעה. עיין בה"ט ועי' בשו"ת סי' ל"ט נמ"ש שחל זה' נחודש וקדשו רוב הקהל ע"פ הוראת המורה ושוב נתקבלו קמח לקדש ונתחכסות ונראית גליל א' יש שחשש לומר דהואיל ונראה ונדעה ידעה עד אחר ו' מן המולד והשיב דלא שייך בכלל דהיה כלל ושרי לקדש גליל א' ע"ש ועיין בשו"ת נ"ב סימן פ"א ועיין בגר"ש שמי"ש בתשובת מנחם עזריה סימן ע"ח והא"ר דבלי ז' רחא לנרן גם לפי הקבלה אינו נראה כמבואר בתשובת מהר"י גיקטילא ע"ש: [ז] ואין

באור הלכה

טעם צמה שנהגו צמה מקומות אחר קידוש לגנה" עליו לשבח היינו שלא יעשו ח"ו צמה שאנו יוצאין נגד הלגנה ושמתין נגדה שיש שום חשש רעיון שאנו נוטמין כבוד ללגנה לכן אנו אומרים עליו לשבח ומסיימין כי ה' הוא האלהים צמחים ממעל וגו' אין עוד ומה שאנו יוצאין הוא רק כדי לראות גבורות של הקב"ה שהוא מאיר בלבונו לכל בני עולם וכענין שנאמר שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה ואיתא בש"ס אמר אבי הלכך ז"ל משומד מרימז ומר וזכורא הו' מכתיב להו' ומברכי ועיין פירושו בטור ויבד רמה לרי מאיר הלי למס' סנהדרין פי' דמחמת זקנותן וכבדן אי אפשר היה להן לעמוד והיו נסמכין על כתף של עבדיהם כדי לקדש בעמדה ע"ש ומשמע מהו דעכ"פ סמיכה לענין זה כעמידה למאן דאי אפשר לו בעמידה ועיין במ"י רע"ב בשם תו"ם דאסר לסמוך או על מקלו והיינו דאפשר לו בלג"ה: * ונהגין וכו' דוד מלך וכו'. עיין בשו"ת שכתב שיש לזה סמך מפ"ד דר"ה דא"ל ר' לר"ה זיל לעין טוב וקדשיה לירחא ושלח לי סימנא דוד מלך ישראל וכו' וע"ש בפירוש: * ולא ט"ז בכלל. עיין בכה"ג שהביא בשם מקלח מפרשים דגם ט"ז בכלל וכן משמע בד רמה בטוביא [ז] ואף שאין הלכה כן אלא כמחברי ורמ"א וכמו שכתב בפ"ה

באר היטב

אסור להסתכל בה: (ז) שלשה פעמים. ויזהר שלא יכרע דמיחוז ככורע ללגנה רק וזקף באצבעותיו של"ה: (ח) תפול וכו'. ומט"מ כתב בשם רש"ל ורוקח ש"א כל הפסוק עד קניית ואח"כ למפרע. וכתב הארי"י ז"ל שיש לומר קודם ברכת הלגנה הללו את ה' מן השמים עד חק נתן ולא יעבור ויעברו שולי צדיו. וגם קבלה מר"י חסיד לומר קול דודי עד מן המרכיב, ובש"ה כ' ש"א שיר למעלות אשא וגו' וגם הללו אל בקדשו וגו': (ט) המולד. עמ"א שהעלה דהני ט"ו משעת המולד חשבינן להו' מעת לעת ואם חל צמ"ש ב' או ג' שעות בלילה מותר לקדשה תחלת ליל ב' ולדברי רמ"א אסור ע"ש ועיין דבר שמואל סי' רט"ז: (י) שצעה. והסקמת האחרונים אם חל מ"ש אחר ג' לחודש מהמולד מקדשין או מפני שהצטור מקובצים או וצריכו עם הדרת מלך וגם שלא להחמין המנוה אבל אם מ"ש קודם ג' ימים אין מקדשין דיכולים להמתין עד מ"ש הבא כמ"ש ס"ב ע"ש: (יא) ואין. צ"ח כתב שטעם שיוצאין לרחוב כדרך אדם שיוצא לקראת המלך וכ"כ בהגמ"ג ומ"א אם יש לו איזה מיחוס או ששורים בין הא"י מקדש תחת הגג או צמיו דרך חלון ופתח עבד"ט ועיין בר"י ששאל צמה שסגורים תחת דבר ר"ל אם ראוי לקדש

משנה ברורה

יסקוין על אצבעות רגליו וירקוד: (טו) ולמפרע כאבן. וכתב מ"א בשם מטה משה ש"א כל הפסוק עד קניית ואח"כ למפרע: (טז) ויאמר לחבירו וכו'. לומר כמפי שאמר בתחלה תפול וכו' ואומר לחבירו שלום עליך [מ"א] ועיין מ"א שהזכיר עוד על כמה פסוקים שיש קבלה לאומנם ולא העתקנום דכבר כתובים הם בסדר קידוש הלגנה ונהגו הכל לאמרם: ג' (יז) מיום המולד. ל"ד מיום (טז) אלא משעת המולד מניין דמשעה זו מניין ט"ו יום מעל"ע וא"כ כשהיה המולד באמצע יום הראשון מותר לקדש גליל יום שני דעדיין ליכא ט"ו מעל"ע: (יח) ולא ט"ז בכלל. דכיון שעבר ט"ו יום הולכת הלון וחסור ואין כאן חידוש: (יט) אלא עד חצי וכו'. דק"ל דאין חדשה של לגנה פחות מן כ"ט יום וי"ב שעות ומש"ג חלקי שעה [דשעה מחלקת על חמ"ד חלקים] וא"כ אם חל המולד צמ"ש ב' או ג' שעות בלילה (י) אסור לקדשה בעוד שני שבעות בתחלת ליל שני להרמ"א אע"פ שלא נמלאו עדיין ט"ו יום שלמים: ד' (כ) עד שיעברו ז'. ורוב (יח) האחרונים פליגי ע"ז ולדידהו עכ"פ לנרן עליה ואין להחמין המנוה אכן אם הג' לחודש הוא באחד מימי השבוע (כ) נכון להמתין עד מו"ש הבאה וכפי המבואר בס"ב בהג"ה (כא) וכמה אחרונים והגר"א מכללם מקילין אף באופן זה וקברי דאין כדאי להשהות המנוה בכל גזווי וע"כ הנהוג כן בודאי יש לו על מי לסמוך ונפרט (כב) צמ"י המורף וגשם בודאי הזרין לקדש הרי זה משונית: (כא) תחת הגג. אלא תחת כיפת השמים והטעם (כג) דקידוש הלגנה הוא קבצלת פני השכינה ואין זה דרך כבוד

שער הציון

(טז) מ"א ומאמר מרדכי: (ח) ובספר מור וקיעיה דעמו דיכול לקדש עד ט"ו מעל"ע ועי' בה"ל: (יח) צ"ח ומ"א וט"ו ופ"ה ושא"ל וכן מבואר בד רמה לסנהדרין דמיום א' ואין מברכין: (יט) פמ"ג: (כ) כן משמע מט"ו וא"ר ועוד אחרונים והכל הוא רק לענין מנוה מן המבואר ומ"מ נראה דאם האמר מקדשין וקדש עמהם אף באופן זה אם לא שזודע שצמ"ש יהיה לו ג"כ צמ"י (כא) צ"ח ונ"א כלל ס"ח כתב ג"כ דהעיקר כס"ח דשהו מנוה לא משהיין אף אם ישנון שאח"כ יעשה מן המבואר יותר וכ"מ צמה שהביא הפמ"ג ופ"ה מן הפוסקים: (כב) עיין פרי מגדים: (כג) גמ"א: הגהות ותיקונים: א) חסר חיבה, לומר:

ליקטוי דברי הרב א' ובסידור כתב: על פי הקבלה אין לקדש הלגנה עד אחר ז' ימים למולד.

הלכות ראש חודש סימן תכז

רפח באור הגולה

א טור וכ"כ בא"ה
סי קכ"ו בשם
ר' פ"ק

תכז כשר"ח ב' ימים היאך כותבין בשטרות. ובו סעיף אחד:

א * יכשראש חדש שני ימים כותבין בשטרות ביום הראשון ביום ר"ח (א) שהוא יום ל' לחדש שעבר (ב) (והמנין לחדש מיום השני וכותבין בו נאחד לחדש) (טור). הגה כשמענין השנה כותבין נאדר ראשון (ג) אדר (ה) קסם וכשני אדר השני (טור):

תכח סדר קביעת המועדים וקריאת הפרשיות. ובו ח' סעיפים:

א טור

א * אלו הימים (א) שאין קובעים בהם המועדים לא אדר"ו ר"ה ולא גא"ו יה"כ ולא זכ"ר פורים ולא בד"ו פסח ולא גה"ז עצרת והור"ר לא ג' חנוכה ולא אג"ו צום אסתר ולא בד"ו צום תמוז ואב. לעולם ביום שיהיה פורים יהיה ל"ג לעומר וסי' פל"ג (ב) וביום שיהיה (ה) חנוכה יהיה עצרת כשיהיו

שערי תשובה

הלגנה דרך חלון וכמנ להמיר אף שכן סריני החלונות הוא פחות מג' ולגוד לא אמרינן להמיר ועיין במג"א סי' מק"ב וז"ע על הח"י סי' כ"ט שלא הויר המג"א ושער אפרים סי' קי"ט ועיין בקרבן נגאל דף ע' אף בזה בלא"ה לא שייך לגוד שלא נאמר אלא לענין ממינות אבל כאן אם נראית יפה די נקר ואין ראייה מהדב"ש שהוא לעיל ס"ק א' וגם כי השי"ת בתשובה דחה ראייתו ע"ש:

באר היטב

עכ"ל. וכ"ש קשים מצואות המנופפות מוטב לקדש צבית. וכ"כ מט"מ ח"ל ראייתו רש"ל כשהיה מצורת שמחה ולא רזה לנאח לחון ופתח החלון נגד הלגנה וקדש ע"ש ועסק"א ח' מש"ש:

(א) קסם. וה"ה כשמברכין החדש צנהכ"ג מ"ל. וש"ך ב"ד סי' ר"ך ס"ק י"ו כמנ בשם מהרי"ל בראשון אדר ראשון ובשני אדר שני וכ"כ בא"ע סי' קכ"ו ס"ד גבי גט. וכ"כ הט"ו בשם הב"ח דנכון לפרש בשניהם נאדר ראשון ובשני יאמר ראשון או חסריים אבל כשהם

(ה) חנוכה. ז"ל וביום שיהיה עצרת יהיה חנוכה. פי' ביום שיהיה עצרת יהיה חנוכה שאתרוי אס הם כסדרן או חסריים אבל כשהם

באור הלכה

מ"מ כתב איהו אחרונים דביעוד אס לא קידש עד ט"ו יקדש בליל ט"ו בלי שם ומלכות אכן אס הוא עדיין יום ט"ו אלא שהיה אחר"י י"ב שעות ותש"ג חלקים אפשר שיש לסמוך על בעל מור וקליעה שדעתו להמיר לנדר בשם ומלכות וכן הסכים הגאון מהר"ך אוריגשטיין. ועיין עוד בגו"צ סימן מ"א דאס לא היה יכול לקדש עד עתה שהיה חמיר מעונן וכיוצא והיה קורא ק"ש ובראחה הלגנה ואס ימחין עד אחר ק"ש ותפלה יכלה הזמן של קידוש הלגנה יש לו לפסוק אפילו באמצע הפרק וקדש ומ"מ אס אפשר לו יגמור הפרק ועיין עוד שם סריני דיניי ומ"מ פשוט דאין רשאי לומר או אלא הברכה ולא שארי פסוקים:

* כשראש חודש וכו'. ועיין סדר הקביעות בטור והגה בטור סידר הקביעות של י"ג מחזורים קביעות שוב והוא מה שקראו הלגוש עיגול דרכ נחשון גאון אף הלגוש כתב ע"י המון המעבדים חושפים י"ג מחזורים בשוה אבל כשמדקדק היטב תמצא שאינו כן עכ"ל וכן העמיק בהגהתו ב"א מספר יסוד עולם מאמר רביעי פרק יו"ד בסופו כי מה שקוברים שכל הי"ג מחזורים הם בשוה הוא רק ברוב השנים אבל לא בכלם ולכן אין לסמוך על עיגול זה של י"ג מחזורות עכ"ל ע"ש באריכות וכן כשר"ח השיג על הטור ופירש השנים האין עולה לפי חשבונו וכמ"ש בספר תקון יששכר והזכיר מאוד מאוד שלא לשמוע לסדר הקביעות של הטור על שנים ידועות ע"ש וכן מצאתי עוד בשאר ספרים אף לענינו אין שום נ"מ מזה כי על שנים שעברו עד הגה מה דהוה הוא וגם באמת כבר נתקן באזה מקומות נלוה של הטור גופא כפי מה שהגיה הפר"ח ועל שנת תרס"ב תרס"ג תש"ז תש"ח כתבתי לקמן אף הוא הקביעות באמת ע"ש ויתר השנים משך רב * כמעט עד שנת תתמ"ו כחובות נלוה הטור בהוגן כפי מה שגראה מפר"ח שלא הגיה עליו ואס לא שימצא עוד איהו לקיול דפוס וכמו שראיתי בפר"ח כתוב שם על שנת תתקנ"ג סימן צמ"ג והוא טה"ד וז"ל וז"ל וכן על שנת תתמ"ג כתוב דפוס לעמנערג בש"י והוא טה"ד וז"ל ז"ש כמו בטור והוא זש"ג אח"כ מצאתי כן דפוס ישן ואין לנו לדאוג כ"כ יומר כי בודאי בעת ההיא וגם הרבה קודם יהיה הגאולה ונקדש ע"פ הראיה: * אלו הימים שאין קובעין וכו'. כלל הענין לעולם לריך לראות שלא יהיה יוה"כ ביום י"ו ולא ביום י"ז ולא ביום י"ח אלא ביום י"ט שני ימים קדושים שאסורין בכל מלאכה מה"ט סמוכים זה לזה [יש לזה טעם בגמרא ר"ה דף כ' ע"ש] וגם שלא יהיה הו"ר ביום השבת כדי שלא ימחה * ורק על שנת תשמ"ט כתוב בטור ג"ח וז"ל ב"ח

שער הציון

(כד) ב"ח וט"ו ומ"א וש"א (כה) ולפי מה שכתבנו לעיל" אפילו אין החלון פתוח נמי אינו מעכב מדינא כל שידוע בביכור שמה שמאיר נגדו הוא אור הלגנה ולא והזכיר עלמא בעין דמות הלגנה וכמו שכתב בשע"ת ע"ש. ולכתחלה טוב יותר לפתוח החלון אף כשא"א כגון מפני הקור וכדומה מותר אפילו אין החלון פתוח וכמו שכתבנו וכ"כ הפמ"ג ע"ש: (ה) ב"ח וש"ך וט"ו ומ"א וש"א: (ז) מ"א והט"ו מניה באופן אחר ולא פליגי אהרדי והוא רק סימנא בעלמא וע"פ הדחק אפשר לישב הגירסא שלנו דהיינו אגב דהמחבר מירי מעינין אימתי יחול ל"ג בשומר כתב נמי אימתי יחול עצרת ומחנא סימנא ביום שיהיה בשנה הבאה חנוכה יהיה עמה בשנה זו וצ"ל אחר"כ מצאתי זה בפר"ח: (ג) מ"א ויש ספרי שז"ע שנים שכתבו נון כך צהיאל כשהיו כסדרן או חסריים ומה ויכר שהגהת המ"א בפנים הוא אמת ולהגהת הט"ו אין שייך אלו המלות כלל:

הגהות ותיקונים: (א) כבה"ל: (ב) צ"ל חצי של כ"ט יום: (ג) שעה"צ סק"ד:

BIOGRAPHIES

Taz – Tourei Zahav - ט"ז - טורי זהב

Rabbi David Halévi Segal est né en 1586 à Volodymyr-Volynskyi (Ludmir), cité du nord-ouest de l'Ukraine (située à l'époque en Pologne), élève de son grand-frère le Mahari Halévi. Il était connu pour son érudition dès son plus jeune âge ; à l'âge de sept ans, il connaissait par cœur Baba Kama, Baba Metsia et Baba Batra. Le Bah', Rabbi Yoël Sirkis, le remarqua et l'invita à étudier dans sa Yechiva à Brisk, puis le maria à sa fille Rivka, qui elle aussi avait une grande érudition dans le Tanakh.

Il est nommé comme Rav à Pozen pendant une vingtaine d'années, puis à Ostrog, où il ouvre une Yechiva devenue très célèbre qui transmet l'enseignement pour les futurs grands Rabbanim. Il est reconnu comme un des Guedolei Hador. Lors des progridms en 1648 il doit se sauver et trouver refuge dans plusieurs endroits. En 1654 il retourne en Pologne et est nommé Rav à Lvov où il décèdera plus tard en 1667. C'est à Ostrog qu'il écrit son célèbre ouvrage le Tourei Zahav, commentaire incontournable sur le Choulh'an Aroukh sur Yorei Dé'ah, publié à Lublin 1646. Il se répandit immédiatement dans toutes les Yéchivot dès son impression et fut reconnu comme faisant autorité, ce qui lui valut une renommée universelle dans le domaine de la halakha. Tout élève qui veut recevoir la Semikha doit connaître le commentaire du Taz. Le Chakh (que le Taz rencontra pendant trois jours lors de ses exils) a écrit ses contradictions sur le Taz dans le « Nékoudot Hakessef ». Le Peri Megadim est des principaux

Yad Ramah – יד רמ"ה

Le Rav Méïr Halévi ben Todros Aboulafia est né d'une famille riche et érudite séfarade à Burgos en 1170 et décédé 1244 à Tolède, où il a vécu depuis sa jeunesse. Là-bas il devient Dayan à 30 ans au Beit Din de la ville, aux côtés du Ri Migash et du Manhig, ainsi que Roch Yeshiva. Il s'oppose aux idées philosophiques du Rambam, tandis qu'il accueille favorablement ses décisions Halah'iques. Il jouit d'une telle estime à Tolède qu'à la mort de son père, en 1225, le titre honorifique de Nassi que celui-ci portait, lui est transmis.

Son ouvrage célèbre, le Yad Rama (de son acrostiche), rassemble ses commentaires sur le Talmud (probablement dans sa globalité), mais seules quelques parties sont conservées, notamment sur Baba Batra et Sanhedrin (ainsi que quelques fragments sur Brah'ot, Guitin et Kidoushin). Toutefois, l'essentiel de son travail a été transmis via son influence sur Rav Asher ben Yehiel, le Rosh, et sur son fils, Yaakov ben Asher, l'auteur des Arba'a Tourim (la section Even Ha'Ezer de ce livre est d'ailleurs construite sur les considérations juridiques du Yad Ramah), ainsi que par la Chita Mekoubetset de Rav Betsalel Ashkenazi. Autorité juridique majeure, ses responsa étaient sollicités par de nombreux Rabbanim dont le Ramban, le Rashba, le Rash de Sens et les Sages de Lunel. Cependant, seules quelques dizaines ont été préservées, et imprimées dans le recueil Or Tzaddikim. Il est l'auteur de la rédaction d'un rouleau de Torah servant de correctif pour les scribes d'Espagne, mais aussi de France, d'Allemagne et d'Afrique du Nord. Il a également écrit le Massoret Seyag LaTorah, contenant des notes massorétiques sur l'écriture pleine et défective des mots dans le Pentateuque, arrangés par ordre alphabétique. Il a été imprimé à Florence en 1750 puis à Berlin, en 1761.

Nah'alat Eliahou – נחלת אליהו

Rav Eliahou Dushnitzer est né en 1877 à Luknik en Lithuanie et décédé en 1949 à Petah' Tikva. Dans sa jeunesse il étudie à la Yeshiva de Telz et de Slobodka, puis auprès du Saba Mikelem. Il étudie ensuite à la Yeshiva de Radin où il devient l'élève Mouvhak du Hafets H'aïm (il fut un des élèves qui l'accompagna lors de l'extraction du Dibouk). Après son mariage, il réside à Lomza où il aura beaucoup d'influence en Moussar, ainsi que dans les Yeshivot de Radin et Slobodka. Il fait son Alya lorsqu'il atteint un âge avancé et s'installe à Petah' Tikva où il devient Mashguiah' de la Yeshiva Lomza. Son ouvrage le Nah'alat Eliahou est essentiellement un commentaire sur le Talmud et sur la Halah'a.

Retrouvez d'autres auteurs en vous rendant sur le site
